

PROLEGÒMENS

Meditacions de l'insomne

Sap que treballar envileix. Potser el dia que se senti flaquejar farà una primitiva o comprarà un cupó dels cecs, malgrat la certesa absoluta que mai no serà milionari. No hi confia. Com tampoc confia a fer-se ric treballant. Els rics no treballen; o millor: els rics no es fan rics treballant. Treballar perjudica el cos i deteriora la ment. «Et mates a pençar per seguir sent pobre tota la vida», diu. «Pobre per pobre, potser val més no treballar», pensa. Les matinades que no pot dormir observa des del balcó l'indigent que jeu al banc de la rambla. «Ell dorm: ja ho té tot perdut. Jo, en canvi, estic condemnat a ser pencaire i insomne tota la puta vida: això sí que és misèria miserable.» I, amb els ulls com a plats, encén el darrer cigarret que li queda al paquet.

Reflexions de l'indigent

«Si tingués dos euros faria una primitiva», pensa. Els únics cinquanta cèntims que tenia avui els ha posat sobre el taulell del bar de la rambla quan ha demanat un vas de vi de la casa. «El cabró del bar

reomple l'ampolla amb aigua, m'hi jugo un plat de llenties.» El crostó de pa sec no li fan pagar. És el seu sopar de cada dia. De vegades l'amo del bar se sent generós i li serveix d'estranguis un carajillo de Magno. Normalment se sent generós quan no hi ha la seva dona. «Aquella meuca no em deixaria ni entrar per la porta: diu que li espanto els clients.» Surt del bar i travessa cap al centre de la rambla; treu la manta de la bossa i s'ajeu en un dels bancs. Amb una mica de sort podrà dormir unes quantes hores. «A veure si avui els municipals em deixen en pau.» Abans de tancar els ulls, es fixa en l'home que cada nit surt al balcó. «Aquest paio sí que viu bé. Si com a mínim em llencés un cigarret... Puta vida.»

Pensaments del cosmonauta

Portem sis dies en òrbita amb la Terra i aquest carallot del Tantini en fa tres que no em dirigeix la paraula. És l'última missió que faig amb ell, per totes les nebuloses... Ja pot venir el mateix comissionat europeu a demanar-m'ho de genolls. De tots els cosmonautes disponibles al centre m'havia de tocar amb aquest torracollons; alguerès per a més conya. Per una vegada que ens podem entendre amb un que parla català, va i se'm fot de morros perquè li discuteixo que Colom fos genovès... Ja té pebrots la cosa: pugues aquí dalt per estar tranquil i encara te les has d'haver amb interpretadors de la història. Si ara fos allà baix, sortiria a la rambla a fer un tomet a la fresca

i la faria petar amb l'índigent que dorm al banc de davant de casa. Com a mínim ell no et qüestiona les coses evidents: mentre el convidis a fumar i li afluixis la mosca per a un vaset de vi...

BERGADAN EN PERSONA

Bergadan o com es decapita un dragolí

La nit és calorosa i humida. Estirat al llit, Bergadan llegeix una novel·la escrita per un editor de novel·les. No l'hi agrada. Potser és la calor; potser són els mosquits que l'estan blaint a picades. És una història ambientada a la selva, a la vora d'un riu. Bergadan també viu a la vora d'un riu i el seu pis és una mena de selva. Avorrit, tanca el llum de la tauleta amb l'esperança que els mosquits desapareguin, a dins i a fora de la trama. Malgrat la foscor, el bronzit persisteix. S'aixeca del llit i la novel·la cau a terra. Abaixa la persiana d'una revolada i un dragolí queda empresonat sota el seu pes: el cap a dins, el cos a fora. La novel·la ha anat a parar sota la tauleta. Bergadan s'ajeu al llit però no pot dormir. El rèptil agonitza a l'ampit de la finestra.

Aferrat als teus pits tostemp passaria

Maria només existeix en la imaginació de Bergadan. Ell l'ha inventada i la fa parlar amb la veu de les cadernereres mentre passeja amunt i avall del passadís. Bergadan l'estima com s'estima ell mateix: com si mai ningú més no hagués existit, com descobridor de l'espècie humana, amb l'impuls d'un creador poderós.

«Maria és la bellesa», diu. Les nits en què se sent vulnerable la invoca i li escriu poemes en fulls verges: «Per tu inventaria la vida.» Quan s'allita imagina que li canta a cau d'orella: «Aferrat als teus pits tostemps passaria, meu amor, aferrat als teus pits.»

Un ratolí mort al calaix de l'escriptori

Bergadan no pot treballar a les oficines. No perquè no sigui competent fent les tasques que li encomanen sinó perquè no està dotat per fingir amb la naturalitat exigida. No és capaç d'establir una relació cordial amb els seus companys de feina, ni de sumar-se a la banalitat de les converses a l'hora d'esmorzar, ni de sotmetre's amb submissió a les ordres dels superiors. Bergadan té mala peça al teler. Per això visita periòdicament el servei d'ocupació. La darrera feina que va tenir li va durar tres setmanes i l'últim dia els seus companys li van posar un ratolí mort al calaix de l'escriptori. Bergadan el guarda en un pot amb formol i se'l mira cada nit abans d'anar a dormir mentre pensa que potser hauria d'haver estudiat biologia.

Veïnatges

Bergadan viu en un pis que va heretar dels seus pares. Es troba en un edifici antic, atrotinat, a peu de rambla. La seva veïna de replà és una senyora gran, nascuda a Motril, ara ja vídua, que va emigrar d'Andalusia a principi dels anys seixanta. Al pis de sobre, porta A, hi viu una parella d'argentins —jueus

d'origen polonès— d'edat també avançada, que van fugir de Buenos Aires just abans que s'imposés el corralito. A la porta B hi viu l'Ahmed, un algerià que fa de manobre amb un constructor de la ciutat, que està ultimant els tràmits perquè la seva dona i els seus dos fills puguin sortir d'Algèria i s'instal·lin amb ell. A la golfa actualment no hi viu ningú tot i que, durant un temps, una colla d'asiàtics hi van tenir matalassos i se'ls sentia pujar i baixar a hores intempestives. Finalment, l'antic colmado de la planta baixa és ara un locutori regentat pel Malú, un senegalès regularitzat que va creuar l'estret a bord d'una pastera fa una pila d'anys. «Tots som emigrants: tots fugim de la mateixa misèria», pensa de vegades Bergadan. El primer dilluns de cada mes encarrega pizzes, compra unes ampolles de vi i convida tots els seus veïns a sopar. La convocatòria s'ha convertit ja en una tradició.

Transports públics

Els dies en què se sent trist, Bergadan puja a l'autobús a la parada que té sota casa i es deixa dur fins dues marquesines més enllà, on canvia de línia, i així successivament de parada en parada, canviant sempre de recorregut en el punt en què les línies formen un punt d'intersecció. El seu és un viatge laberíntic a través de la ciutat, aparentment caòtic i absurd, però que requereix molta atenció per a evitar ser desembocat en una línia morta que no té enllaç possible. Bergadan mesura l'èxit de la seva particular odissea urbana en funció del nombre de parades que aconsegueix inter-

connectar. De vegades, però, passa que arriba a un atzucac i es veu obligat a tornar cap a casa amb taxi des de l'altra punta de la ciutat. Aquests dies, a més de trist, se sent enutjat per la despesa afegida de la carrera. Aleshores normalment se'n va directe a dormir sense sopar, amb l'esperança que l'endemà despertarà una mica més alegre.

Els amics de Bergadan

Bergadan pensa en els amics. «Després de la família, els amics són allò més important», diu. Però, tret d'un oncle valencià que viu a l'Argentina, no en té més, de família. «Prou que en tinc, d'amics», s'explica mentre s'afaita davant del mirall. I es posa a repassar mentalment la nòmina d'amistats. Coneguts, un munt. Salutats, bastants. Amics amics, allò que es diu amics de veritat... «Mmmm —pensa—; el Claudi era el meu millor amic quan anàvem a l'institut. La meva corona va ser la més grossa el dia del seu enterrament. Una llàstima de noi. Era un geni de les matemàtiques i de la física. Ell volia ser astrònom i jo li deia que volia ser astronauta i que...» De sobte, tanca l'aixeta i es mira al mirall. «Astronauta: ves quines ocurrencies...», diu i esclata a riure. I, mentre continua afaitant-se, afegeix: «No es preocupi, cosmonauta Bergadan, jo sóc el seu millor amic.»

La condició humana

De temporada en temporada, Bergadan es dedica en cos i ànima a cuinar. «El secret de la cuina és el

temps», declara categòricament. El seu plat preferit són les sardines escabetxades, però el seu repertori inclou tota mena d'estofats, amanides, gratinats, cassoles i remenats. A la porta del frigorífic hi enganxa frases com: «La cuina és una art efímera», «La cuina diferencia l'home de l'animal», o bé «Sigues pacient i cuina'm a foc lent». Sovint, mentre té la cassola al foc, s'asseu al balancí a llegir i, com que té tendència a quedar-se adormit, no és estrany que el sofregit se li acabi socarrimant. En aquestes ocasions baixa al bar de la cantonada i, sense cap mena de complex, devora una hamburguesa amb doble de formatge, molta mostassa i patates fregides. Bergadan sap perfectament que les contradiccions formen part de la condició humana.

El color esguerra les fotografies

Bergadan va iniciar-se en la fotografia quan encara no s'afaitava. Va aprendre els secrets de la combinatòria entre velocitat i obturació i va xalar com un beneït en la foscuria vermellosa del laboratori positivant les seves primeres instantànies. Des d'aquell moment va militar tossudament en el blanc i negre. Fa uns quants anys va escriure «El color esguerra les fotografies» amb un esprai sobre una tanca publicitària que anunciava una pel·lícula Kodak a color. L'heroïtat gairebé li costa una demanda de la multinacional. Amb el temps, casa seva va esdevenir un santuari tronat on milers de fotografies se solapaven per parets, sostres i finestres, des del rebedor fins a la cuina, des del vàter fins a la sala d'estar. Amb l'adveniment de la fotografia digital,

Bergadan va esdevenir un home nou. Va arrencar totes les fotos de casa i les va embotir en unes caixes que guarda al soterrani, va fer pintar el pis i va instal·lar l'escriptori al menjador. La càmera rèflex de 12 megapíxels, un ordinador portàtil i un programa de tractament d'imatge donen un nou sentit a la seva vida. Això sí: es manté invariablement fidel al blanc i negre. Actualment té en projecte una sèrie de fotografies per captar tots els grisos de l'arc de Sant Martí.

Indumentària del pensador

«La gent no disposa de temps per a pensar», se li acudeix a Bergadan. Els dissabtes al matí, s'aixeca a trenc d'alba i es vesteix per al seu ritual setmanal: túnica llarga de cotó i mitjons de llana. «Per a pensar s'han de tenir els peus calents.» Aleshores aparta la taula i les cadires del menjador i s'asseu al centre de la catifa, on repassa tots els assumptes a deliberar que havia anat ajornant al llarg de la setmana. En situacions com aquesta, Bergadan ha pres les decisions més importants de la seva vida, com ara regalar el televisor a la veïna, donar de baixa el telèfon o no discutir mai més sobre política. «Diràs que pensar t'obre la gana» acostuma a ser el seu últim pensament. Aleshores es treu la túnica i els mitjons, se'n va cap a la cuina i es prepara uns ous ferrats amb cansalada viada i unes torrades amb mantega i melmelada. Esmorza en pilota picada i amb tota la parsimònia del món, com correspon a un pensador que ja té els deures enllestits.